НГЕР
АТ

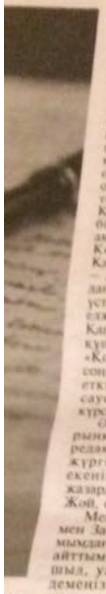

байлыққа кенелген мысалсыз ниетпен алысамын! Қанаттарым менің! Тарта бер, Қарасазға қарай! Ой, бала, мені Байжақтың кезеніне ілінгенде оят! Сол жерде жеңгем берген –алтын тартуым керек өңіретін Кезеннен Қарқаламның шеті көрінеді», – деді Нарынқолдан ыңыққан сон арт жақтағы орыныққа жайлана жата кетті. Алып ақын артқы орынды ұйықтап жатқан соң, ұйқысын қимай, алғі кезеңге тоқтамай өтіп кетпекші болдым. Дал сол сот басын оқыс көтерген ақын: «Ой зонталік! Мен саған осы жерде тоқта демеп пе ем!» – деп орнынан атып тұрды. Машинені кілт тоқтатуға тура келді. «Өкел, алтын! Құрты да ұмытпа!» – дегенде есім кетіп, бір стакан ашы суды жылдам құйып, ақын ағамның қолына ұстата қойдым. Көзіне жас келіп тұрып: «Қайран Қарасазым-ай, ұйрек ұшып, қаз қонған», – деді де, қолындағы қымды стакандағыны қотара салды. Сөйтті де кезең үстінде біраз уақыт үнсіз, Қарасазына елжірей қараған күйінде тұрып қалды. Қанатын жайып, ұшатын құс секілді кеп құшағын ашты. Өлдеп уақыттан соң: «Қозғал баба! Бұл менің туған жерге соңғы рет келуім», – деп шашын жалп еткізіп бір сілкіп алып, салалы саусақтарымен сипап өтті де, ауыр күрсінді», – деген елі шоңыр Жұмаш.

Оларға, бұл өңгімені маған Сіз Нарынқолдағы аудандық газетте бас редактор болып жүрген жылдарда жүргізушіңіз айтқан болатын. Неге екенін қайдам, өзіңізге осы хатты жазарда сол оқиға ойыма оқыс оралды. Жөн, есіңізге салып отырғанын гой...

Мен бұл хаттың алкиссасында Адам мен Заман жайлы өзімнің көнілі-пайымыздағы кейбір сынық бөлшектерді де айттым-ау деймін. «Бұл Айқын мұншыл, уайымшыл болып кеткен бе?» дегеніз. Көп көргенді мен де көріп жатырмын гой... Бірақ, Сіз бен Біз ізлеген алаулық, адамы тазалық азайып бара жаткандай, Аға! Бұған келіспеуіңіз де мүмкін. Елдің жанарып, өмірдің өзгергенне зердесі бар жан неге қуанбасын. Бірақ, дал қазіргі кезеңдегі жаппай дүниеконыздықтан, кейбір кеңірдегі кеңіп кеткен шенділердің қылықтарынан шошынатын болдық. Тек жеке бастың ғана қамы үшін күндіз-түні далақтап, мансап пен байлық, ақша үшін арды табанға салғандарды көргенде өзегім өртенеді, Аға... «Үйе берсем, жиен берсем, ала берсем, тек мен ғана жүрсем, өзгелер күл болмаса, бұл болсын!» дейтін тойымсыздар көбейіп бара жаткамынан қауіптенем... Үлде мен бүлдеге ораныр, әр қалада бір-бір Сарай салып, Астанада бір-бір зәулім баспанаға ие болып отырған, ел аймақтарында, облыс пен ауданда, ауылдарда өзгелердің атына тіркелген жеке шаруашылықтары, бизнестері бар алпауыттардың көбейгенін Сіз ол жақта естімейсіз, әрине...Түрлі, күдікті жолмен тегін байлыққа кенеліп жүрген олардың бір сөт: «менің осы қылығым не қылық, халық барын көріп-біліп отыр гой, обырлана бермей, тізгінімді сол тартқанышы», – демейтіндеріне, Құдайдан қорқып, қарашадан ұялмайтындарына қиналамын, Аға...

Осы толғанысты хатымның тақырыбын о баста «Өмір толғауы» деп қойсам ба дегем. Сізге бұл жолы жолдап жырғаным – соның бір парасы ғана деп білдіңіз, Әлиір аға...

Адам мен Заман, Уақыт пен Қоғам, Несап пен Ұят, адамның Ары мен Намысы туралы бүгінгі және келер ұрпақ айтып кетсем деген сан тарау ойлар өзегімнің түкпірінде қатталып жатыр, Аға! Өмір жетсе, оны да көрерміз. Ал шындықпен өрілер ол ойларым жүрекке ұнар, енді біреулердің қан жемын көтерер...

Ой, солай, Аға! «Шындықтың жолы» деп айтушы едіңіз гой, СІЗ...»

РУХАНИЯТ

АЙТЫСТЫҢ АҚТАҢГЕРІМЕН КЕЗДЕСТІ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ғана емес, ұлт зиялыларының ұясына, әлемнет пен тілдің, рухания пен мәдениеттің ошағына айналған филология және әлем тілдері факультетінде білім беру мен сан тарапты ізденіс жұмыстарын қатар, ұлттық мазмұндағы сапалы тәрбие беру мәселесі де кешіпен жолға қойылған. Устіміздегі жылы өткен жылдық мерейтойы аталып өткейін факультетте тәрбие үдерісі ұлттық дәстүр мен сабақтастық дәсілін ұйымдастыру, жаңашылдық жағдайына сай ұлттық тәлімнің арқа сүйейтін, жаңа заман талабынан үлгісетін тағылымды іс-шаралар, келелі бастамалар өзін тұрты да таңдалмақ. Осы орайда қазақ әдебиеті және әлемдік теориясы кафедрасының жанынан құрылған «Жолтер», «Әдеби жүлгесуәр», «Тастулек» сынды клуб, оқушылардың жұмысының нетізі өзегінде ел ертеңіне ежжар қармайтын ұрпақ тәрбиелеу мәселесі жатқаны айқын.

Жуырда факультет қабырғасында өткен сондай бір тағылымды кештің, рухани сырсұхбаттың куәсі болдық. «Асыл арна» телеарнасының бас директоры, мемлекеттік «Дарын» жастар сыйлығының иегері, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, факультет түлегі Мұхамеджан Тазабекпен қатысуымен өткен кештің тақырыбы өзекті, формасы өзгеше сипатта өрбіді. Оған ел алдымен, кездесу қонағының тізгінді қолға алып, жастар өміріндегі ен қиын капитанның не екенін, қазіргі кезеңдегі жастарды нендей мәселе алаңдатып, қызықтыратынын білу мақсатында аудиториямен жанды байланыс орнатып, өз қызығушылықтарын іркілмей, ынғайы түрде жеткізуверін сұраған отпішіі себеп болды. Ғаламтор желісі арқылы анонимді сауалнама жүргізіп, қолдарындағы ұяшы телефон, планшетті пайдалану барысында көкейлеріндегі көп сауалға берген шынайы жауабы арқылы өздерін толғандырған, ен өзекті, көкейкесті күндылықтарға, оның адам өміріндегі мән-маңызына жеке-жеке тоқталып, сұрақ-жауап арқылы қозғалды ен ділгір мәселелерді ортаға салды.

Еркін өңгіме барысында студент-жастардың бойына ұлағаңдылықты, кеуделеріне ұлттың тілін, әлебиетіне, тарихына деген сүйіспеншілікті сіңдіріп өсіп келе жатқанына тоқталып, болашақ білімді тілші-әдебиетшілердің ұлттық мәселелерге келгенде аянып қалмайтын ерекше отансүйіш қарым-қабілетін байқап, сөттілік тіледі. Салтын сүйер, әдебиетін, тілін, өткенін құрметтер тағылымды жасқа, таланты шоқіртке жол көрсетіп, жол сілтеуде тәлімгерлер еңбегін ерекше атап өтті. «Ең қымбат капитал» тақырыбында өткен баскосуымыз да сондай бір көңілді роуште өтті. Соңғы үдерістерден хабардар болуымыз қажет теле-маман болғандықтан, кездесуімізде де кейінгі технологияларды пайдалануға тырыстық. Бірден бас салып жастарға қызықсыз болуы мүмкін тақырыптарды қозғап кетпей, анонимді интернет сауалнама арқылы студенттердің шікі пікірлеріне жалпы диагностика жасап көрудің орайы келді. Сұрақ-жауап кездесуімізді де сосын сол бағытта өрілді... Өздері өмір сүріп жатқан бейбіт уақыттың қадірін білетін, отбасынан салтсанамыздың өзегін сіңірген, адамгершілігі мен білімі мол жастар легі өсіп келе жатқанын көріп, қуанып қайттық. «Осы кездесуге мұрындық болған Салима апайға, факультет түлектері мен бүгінгі студенттер арасына алтын көпір болып жүрген ұжым басшысы Әмірхан Әбдімаңұлына алғыс айтамын», – деді кездесу соңында кеш қонағы.

Осы кездесу-кештің студенттердің ұлттың болашағына деген сенімінің нығайып, құндылықтарын қастерлеуге деген құлшыныстарының, құштарлықтарының артуына ықпалы зор болды десек, қателесе қоймаспыз. Өткенге алаңдап, келер күнге малданбай, бүгінгі күннің құндылықтарымен өмір сүру хақында пибратты әңгімелер айтылып, өнегелі, тағылымды өсиеттер де қамтылды.

Мазмұнды, мағыналы кездесудің студенттердің қоғамның, қоршаған ортаның рухани тұрғыдан жетілуіне, оны өзгертуге, қалыптастыруға деген мақсаттарының орындалатынына, өз орнын бағамдауына сенімділік тудырғанын айта кетер едік. Мұндай ынғайы, тағылымды кездесулер мен жүздесулердің кафедра, факультет қуратор-әдвайзерлерінің тарапынан үнемі жүзеге асырылып жататынын ескерсек, бұған студенттер клуымының да ынтасы мен ықпасы шексіз.

Шоқан ШОРТАНБАЕВ,
әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің аға оқытушысы.

МӘШҺҮР АТЫҢ БОЛАШАҚҚА САМҒАҒАН

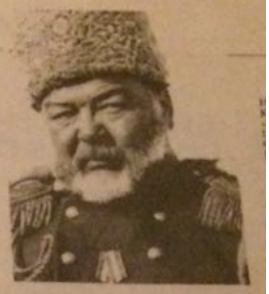

Арман қуған бала кез, жастық жайлау,
Қарыма ұйқы кұздар ыстық аңсаған.
Мақсат пен мақаббаты өмір-бастау,
Сағыздарын, сағынышы бұлдырған.
Шаңдаған кеңі өмір мұнарлаған,
Адамы қасиетін шырағындай.
Шешенсіз ау бастан жалаулы-ау,
Шырақтаған өзгелігін қарындай.
Алаптың өмірдегі алыбындай,
Сара жолын өмірдің ағымындай.
Сомдалып кейіпкерін жауыздарын,
Тірек үшін мәнгілік тағылымдай.
Дарынсызды ризасыз тір тәуелсіз,
Дарландыны, үлгістіріп еңбетпмен.

Жүрегінде ор қазақтың мақаббаты,
Дауысы сонау ерен жұлдызымен.
Қайран, Шәкен, «жыр»ма бесшін тоберенгін.

АҚЫН ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫНА АРНАЛДЫ

Балнур АХМЕТ

«Алатау» дәстүрлі өнер театрында Алматы қаласы Мәдениет және мұрағаттар басқармасының қолдауымен ақын, ҚР Мәдениет қайраткері Серік Қалиевтің «Жасыл» оты жанымда» атты шығармашылық кеші өтті.

Әсем өуенмен өрленген кеште Гүлбаршын Тергеубекова, Алтынай Жорабаева, Тоқтар мен Бейбіт, Қанат Үмбетов, Жасұлан Қоңыров, Сәуле жан Тағзия, Ерлан Рысқали, Жасұлан Мұсағали, Тілеу Қуанбаев, Сәкен Жаксыбыкұлы, Ерішат Қайыржан, Ұлбосын Белгізиева, Аружан Тастекей, Гүлнұр Өміржаева, Жанлос Әбдірайымов, Дүйсенхан Сызық, Ақбота Сәкенова, Жамбыл Нұрғалиев, Толжанбек Жаксыбаев, Мұратбек Сарбасов, Нұрсұлтан Болат және есімі елімізге белгілі айтыс ақындары жұртшылықтың жүрегіне жол тапқан ақын өндерін тыңдарманға тарту етті. «Тұған жер», «Өсиет айттым ұрпаққа», «Алаш арыстары», «Мен қазақпын, мұсылманмын өлімсақтан», «Отаным – қазақ елі», «Астана – бақ қалам менің», «Ақылым», «Ибалы ерін сен неткен», «Үміт нұры», «Ана», «Әжетайым», «Қазақ қызы», «Махаббат жыры», «Ғашық жүрек алдамайды», «Келіші, жаным», «Жеңеше», «Ағайын», «Достарым», «Бала махаббат», «Бақыт таңы», «Ғұмыр өнім» атты сахна төрінен ақкудай қалықтаған әсем өндер көрермен көңілін көкке өрлетті. Өнерсүйгіш қауымның жансүйгіш әсем өнге толтырған салды кеште Серік Қалиев «Алаш толтауын, «Иманын жалғыз жолдас» термесін орындаса, Т.Жүргенов атын Қазақ ұлттық өнер академиясының студенттерге ақын жырларынан шашу шашты.

Кеште қазақ өнерінің жанашыры Еуразия Ұлттық университетінің күз профессоры, Орталық Азия өсіріктік күрес орталығы директорының ор

ҚАЗАҚТЫҢ АЛ
КӘСІБИ ӘНШІ

Қазақстанның халық әртісі атағын екі мәрте алған Үр Тұрдықұлова жайлы не білеміз?

Біз қазақ ән өнерінің асылы Үрия Тұрдықұлованың биылғы 105 жылдық мерейтойы қарсанында оның өмірі мен шығармашылығы туралы кітап шығаруды қолға алған едік. Архивті ақтарып, көзқоргендермен сұхбаттасып, фото және бейне жазбаларды жинау барысында көптеген келергілерге тап болғанымыз рас. Құжаттардың аздығы, оншілі көзі көрген адамдардың басын бірден алып қашуы, сонын ішіндегі ен өкініштісі – белгісіз бір себептермен Қазақ радиосында сақталған Алтын қордағы әншінін айтқан өндерінін жойылып кетуі біраз қолбайлау болып, қиындық тудырғанын да айтқан жөн.

Үрия Тұрдықұлова 1910 жылы Ташкент қаласында, Сары-Ағаш ауданында дүниеге келген. 1924 – 1926 жылдары Мәскеу қаласындағы Сталин атындағы Шығыс еңбекшілерінін коммунистік университетінде дайындық бөлімін бітірген. 1930 жылы П.И.Чайковский атындағы консерваториядағы оқыш жүргенде талантты қыз Қызылорда театрына шақырылады. 1930-1931 жылдары Қазақ драма театрында өртіс, 1931-1932 жылдары Қазақ радио комитетінде Қазақ бөлімінін музыкалық жетекшісі, әнші қызметтерін атқарған. 1936 жылы Үрия (Ұлбосын) Тұрдықұлова республикана Еңбек сіңірген өртіс атағымен, «Құрмет белгісі» орденімен, 1939 жылы Қазақ КСР-ның халық әртісі атағымен марапатталды. Алайда, 1950 жылы Ү.Тұрдықұловаға жасалып, оны Қазақ КСР-ны өртісі атағынан айырып, Абай а опера және балет театрынан ж шығарып жіберді. 1950 – 1953 жы Қарағанды қаласының облыст театрында өртіс, филармонияны ретінде, 1953 – 1972 жылдары қаласындағы Жамбыл атындағы нияда солист, вокалист болы атқарды. 1972 жылы 1 қазанда демалыска шықты.

– 1964 – 1967 жылдар арал Қазақ радиосы мен теледидары қалық хабарларының бас реда музыкалық редактор қызметін – дейді белгілі әнші Нұрғали Н – Негізгі қызметім Қазақ ради Ол жерде үлкен редакция болды. Радио қорын толықт тымен бірде мені Қазан, Уфа іссапарға жіберді. Іссапарымы міндеті – татар, башқұрт ко рынын жаңа шығармалары ме лердін сапалы жазылған өн болатын. Солардың барлы өзімізін Қазақ радиосына Өзім музыкант болғандық уақытымды бөліп, жергілікті карап шықтым. Бір қызығы қазақ өнерінің қаймақтары Ержанов пен Ғарифолла Кұ өндерін де кездестірдім. Ар